

Ρίγανη

Τζουραμάνη Ε., Ναβρούζογλου Π., Σιντόρη Αλ., Λιοντάκης Αγ., Παπαευθυμίου Μ.
Καρανικόλας Π. και Αλεξόπουλος Γ.

Γενικά στοιχεία: Η ρίγανη είναι πολυετές φυτό, ανήκει στην οικογένεια Lamiaceae (Labiatae) στο γένος *Origanum*. Ως ‘ρίγανη’ διακινούνται και χρησιμοποιούνται τέσσερα διαφορετικά είδη φυτών. Στην Ελλάδα, το πιο διαδεδομένο είδος φαίνεται να είναι το *Origanum vulgare ssp. Hirtum*¹. Η καλλιέργεια της ρίγανης εντοπίζεται κυρίως στη Μακεδονία, τη Θράκη και τη Θεσσαλία (κυρίως σε μειονεκτικές περιοχές)². Σε επίπεδο Ε.Ε., η Ελλάδα και η Γερμανία έχουν τις περισσότερες καλλιεργήσιμες εκτάσεις ρίγανης (550 και 531 εκτάρια, αντίστοιχα). Οι κυριότερες χώρες προορισμού των ελληνικών εξαγωγών είναι οι Η.Π.Α και η Γερμανία ενώ οι εισαγωγές προέρχονται από την Τουρκία, τη Βουλγαρία και την Αλβανία³.

Εδαφοκλιματολογικές συνθήκες: Η ρίγανη μπορεί να καλλιεργηθεί σε πεδινές, ημιορεινές και ορεινές περιοχές και σε ποικιλία εδαφών, εκτός από τα πολύ αμμώδη και αργιλώδη. Η άριστη θερμοκρασία ανάπτυξης είναι 18-22 °C με όριο ανάπτυξης 4-33 °C, ενώ τα φυτά πλέον του ενός έτους αντέχουν σε θερμοκρασίες -25 έως 42 °C⁴⁻⁵. Επιπλέον, το φως είναι απαραίτητο προκειμένου το φυτό να δώσει καλής ποιότητας δρόγη.

Καλλιεργητικές απαιτήσεις: Ο πολλαπλασιασμός της ρίγανης γίνεται με σπόρο και με παραφυάδες. Φυτεύεται το φθινόπωρο ή νωρίς την άνοιξη και η συλλογή της γίνεται το καλοκαίρι, όπου το φυτό είναι σε πλήρη άνθηση και έχει την υψηλότερη περιεκτικότητα σε αιθέρια έλαια. Η καταπολέμηση των ζιζανίων είναι ένας σημαντικός παράγοντας επιτυχίας της φύτευσης ρίγανης⁴. Γενικότερα όμως, δεν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα εχθρών και ασθενειών. Δεν είναι ιδιαίτερα απαιτητική σε θρεπτικά στοιχεία, αφού η προσθήκη μεγάλων ποσοτήτων αζωτούχων

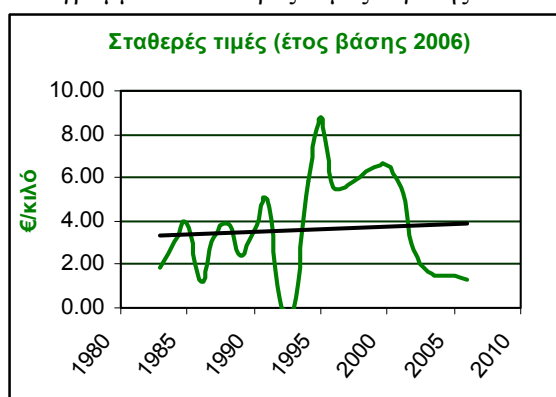
λιπασμάτων θα δώσει χορτόμαζα με χαμηλή περιεκτικότητα σε αιθέρια έλαια. Οι ανάγκες σε νερό είναι περιορισμένες, γι' αυτό μπορεί να καλλιεργηθεί ως ξηρική, αρκεί να καλλιεργείται σε εδάφη που συγκρατούν υγρασία και σε περιοχές με υψηλή βροχόπτωση και δροσερό καλοκαίρι².

Διάρκεια παραγωγικής ζωής: Η φυτεία ρίγανης μπορεί να έχει διάρκεια οικονομικής ζωής έως και 10 έτη. Τον 1^ο χρόνο ανοιξιάτικης εγκατάστασης η απόδοση είναι ελάχιστη και δεν αξίζει να συγκομισθεί. Όταν πρόκειται, όμως, για φθινοπωρινή εγκατάσταση, μπορεί να φτάσει μέχρι 40 κιλά τριμμένη ρίγανη. Το 2^ο χρόνο η παραγωγή τριπλασιάζεται, ενώ από τον 3^ο χρόνο οι αποδόσεις σε χορτομάζα και τριμμένη ρίγανη φθάνουν στο ανώτερο σημείο της φυτείας. Οι αποδόσεις διατηρούνται σταθερές μέχρι τον 6^ο χρόνο και στη συνέχεια αρχίζουν να φθίνουν⁴.

Ιδιότητες και χρήση: Η ρίγανη έχει ιδιότητες τονωτικές, χωνευτικές, εφιδρωτικές, αντιβηχικές, αντιδιαρροϊκές, αντισηπτικές, αντιφυσητικές, αποχρεμπτικές, και εμμηναγωγές⁶. Το αιθέριο έλαιό της χρησιμοποιείται στην αρωματοποιία και στη φαρμακοποιία, ενώ η ξηρή δρόγη ως άρτυμα ή ρόφημα. Επίσης, το αιθέριο έλαιο χρησιμοποιείται στα σιτηρέσια των χοίρων και των πουλερικών βιολογικής εκτροφής αντικαθιστώντας τα επιβλαβή αντιβιοτικά⁴.

Απόδοση, Τιμή, και Ακαθάριστη Πρόσοδος*: Η μέση απόδοση της ξηρικής ρίγανης είναι 97 κιλά/στρέμμα με μέγιστη τα 180 κιλά/στρέμμα και ελάχιστη τα 50 κιλά/στρέμμα. Η τιμή της ρίγανης φαίνεται να σταθεροποιείται τα τελευταία χρόνια, αν και παρουσίασε πτωτικές τάσεις σε σχέση με τις τιμές που διαμορφώθηκαν στα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας. Το 2006, διαμορφώθηκε στα 1,4 €/κιλό. Η μέση ακαθάριστη πρόσοδος εκτιμήθηκε στα 158 €/στρέμμα με ελάχιστη τιμή τα 49 €/στρέμμα και μέγιστη τα 316

Διάγραμμα 1. Σταθερές Τιμές Ρίγανης 1983-2006

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

* Τα πρωτογενή στοιχεία προέρχονται από επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσω συνεντεύξεων με παραγωγούς του δήμου Αρέθουσας στο νομό Θεσσαλονίκης και αφορούν την καλλιεργητική περίοδο 2006-2007.

€/στρέμμα. Το μέσο κέρδος ανέρχεται στα 60 €/στρέμμα, με πιθανότητα 8% για ζημιά.

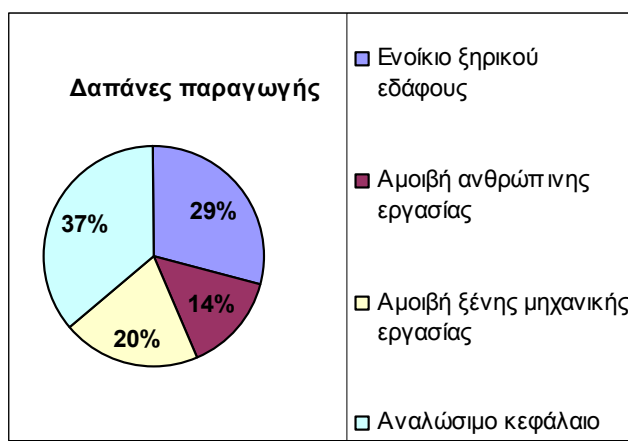
Κόστος εγκατάστασης και παραγωγής*: Το κόστος εγκατάστασης της φυτείας ρίγανης εκτιμήθηκε στα 220 €/στρέμμα στο οποίο συμπεριλαμβάνονται και οι δαπάνες του φυτωρίου. Σημειώνεται ότι λόγω της αργής βλάστησης του σπόρου οι εργασίες σε αυτό διαρκούν πολλούς μήνες (Οκτώβριος-μέσα Μαΐου). Στο κόστος παραγωγής, το μεγαλύτερο ποσοστό των δαπανών καταλαμβάνει το αναλώσιμο κεφάλαιο και ιδιαίτερα το κόστος καταπολέμησης των ζιζανίων (Πίνακας 1 και Διάγραμμα 2). Ακολουθεί το ενοίκιο της ξηρικής γης (26,5 €/στρέμμα) και η αμοιβή της ξένης μηχανικής εργασίας, κυρίως για τη συγκομιδή. Το μέσο κόστος παραγωγής ανέρχεται στα 1,04 €/κιλό. Για να είναι βιώσιμη η καλλιέργεια, η τιμή πώλησης του προϊόντος θα πρέπει να είναι πάνω από 0,66€/κιλό, έτσι ώστε να μπορούν να καλυφθούν οι μεταβλητές δαπάνες παραγωγής του προϊόντος.

Πίνακας 1: Μεταβλητές δαπάνες (€/στρέμμα) στην καλλιέργεια της ρίγανης

Μεταβλητές δαπάνες	Κόστος/στρέμμα
Λιπάσματα	8,84€
Κόστος Καταπολέμησης	20,83€
Αμοιβή Ξένης Εργασίας	11,52€
Αμοιβή Ξένης Μηχανικής Εργασίας	17,79€
Διάφορα (τέλη, ηλεκτρικό, κλπ.)	3,91€
Σύνολο	62,89€

Πηγή: Υπολογισμοί συγγραφέων

Διάγραμμα 2: Δαπάνες παραγωγής στην καλλιέργεια της ρίγανης

Πηγή: Υπολογισμοί συγγραφέων

Προοπτικές καλλιέργειας:

Θετικοί παράγοντες

- ✓ καλλιέργεια με συγκριτικό πλεονέκτημα, λόγω ευνοϊκών εδαφοκλιματικών συνθηκών που επικρατούν στην Ελλάδα
- ✓ αύξηση της ζήτησης για προϊόντα που προέρχονται από αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά, λόγω των ιδιοτήτων τους
- ✓ δυνατότητα πολλών εφαρμογών στη βιομηχανία παρασκευής ροφημάτων, στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών (για αρωματισμό και συντήρηση), στη ζαχαροπλαστική, στη μαγειρική, στη φαρμακοβιομηχανία, στη βιομηχανία καλλυντικών και την αρωματοποιία⁶
- ✓ μικρές απαιτήσεις σε καλλιεργητικές φροντίδες. Το φυτό μπορεί να καλλιεργηθεί ακόμα και σε υποβαθμισμένα εδάφη
- ✓ ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης σε επίπεδο οικογενειακής εκμετάλλευσης ή μικρών εταιρικών σχημάτων πρώτης μεταποίησης, τυποποίησης και εκχύλισης-απόσταξης αιθέριων ελαίων¹
- ✓ δυνατότητα αξιοποίησης του εξοπλισμού του καπνού (φυτώριο)³
- ✓ προώθηση της καλλιέργειας από το Υπουργείο και την Ε.Ε. με δυνατότητες χρηματοδότησης³

Αρνητικοί παράγοντες

- ✓ έλλειψη εγχώριων πιστοποιημένων σπόρων και πολλαπλασιαστικού υλικού¹
- ✓ δυσκολία στην εξασφάλιση διάθεσης της παραγωγής λόγω της ελλιπούς σύνδεσης πρωτογενούς παραγωγής και βιομηχανιών τυποποίησης/συσκευασίας ή παραγωγής αιθέριων ελαίων
- ✓ προβλήματα στην καταπολέμηση των ζιζανίων, ιδιαίτερα μετά τη θέσπιση περιορισμών στη χρήση αγροχημικών και την κατάργηση ορισμένων δραστικών ουσιών
- ✓ μη επαρκής προώθηση της καλλιέργειας μέσω καινοτόμων συσκευασιών ή/και αξιοποίησης τους από τις βιομηχανίες/ βιοτεχνίες παραγωγής αιθέριων ελαίων
- ✓ έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης των αγροτών για τις απαραίτητες πρακτικές και τις δυνατότητες εμπορίας της ρίγανης με αποτέλεσμα οι περισσότερες προσπάθειες να αποτυγχάνουν λόγω έλλειψης κατάλληλης επενδυτικής στρατηγικής

Βιβλιογραφία

- 1 Πολυσιού Μ. Επενδυτικές δυνατότητες στον τομέα των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών στην Ελλάδα. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας – Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2002.
- 2 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Υφιστάμενη κατάσταση κλάδου αρωματικών-φαρμακευτικών φυτών κατά νομαρχιακό διαμέρισμα της χώρας. Δ/ση Π.Α.Π.-Φυτών Μεγάλης Καλλιέργειας, Τμήμα Καπνού-Αρωματικών Φαρμακευτικών Φυτών, 2004.
- 3 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Προοπτικές Ανάπτυξης τομέα Αρωματικών & Φαρμακευτικών Φυτών. (Με βάση προτάσεις & συμπεράσματα Περιφερειακών μελετών νέας ΚΑΠ), 2007.
- 4 Κουτσός Θ.Β. Ρίγανη η Ελληνική, Μέρος Δεύτερο. Αρωματικά και Φαρμακευτικά Φυτά. Βοτανική ταξινόμηση, Οικολογία, Καλλιεργητικές φροντίδες, Χρήσεις. Αθήνα: Εκδόσεις ΖΗΤΗ, 2006: σελ. 249-258.
- 5 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Στοιχεία τεχνικής καλλιέργειας αρωματικών-φαρμακευτικών φυτών κατά νομαρχιακό διαμέρισμα της χώρας. Δ/ση Π.Α.Π.-Φυτών Μεγάλης Καλλιέργειας, Τμήμα Καπνού-Αρωματικών Φαρμακευτικών Φυτών, 2004.
- 6 Μακρής Ι. και Μάργαρης Ν.Σ. «Αρωματικά και Φαρμακευτικά Φυτά. Μελέτη του δικτύου της ECOFARM, επιχείρησης που δραστηριοποιείται στον κλάδο». Τμήμα Περιβάλλοντος Πανεπιστήμιο Αιγαίου Μυτιλήνη, 2005.